

Մեր ծծվում է նրա լավային ծածկի տակ և նորից աշխարհ է տեսնում այնտեղ, որտեղ լավաների հաստ շերտը խորը պատռված է: Գարերի ընթացքում Գորիսի գետակը քանդել սրբել է սարահարթի փխրուն ապառնները և երկարավուն ձվաձև հովտանման իջվածքով բաժանել է նրան իր բնական շարունակությունից՝ Տեղի սարահարթից: Անգեղակոթ գյուղից ներքև Որոտանը (Բազարչայր) սկսում է խորանալ իր տաշտի մեջ և Տաթևի տակ մտնում է ուղղաձիգ պատերով սեղմված կիրճը, որի աջ և ձախ կողմերից պոկ եկած քարաբեկորներն իրար գալով՝ կազմել են բնական կամուրջ՝ Սառանի կամուրջ: Աջ ափին բխող հանքային ջրերը իրենց աղերով միաձուլել են քարերի այդ կամարը մոտ 50 մետր լայնությամբ և կամրջի տակ կախ են տվել ստալակտիտներ: Անհիշատակ ժամանակներից այդ միակ կամուրջովն է, որ երթևեկողները փոխադրվել են Որոտան գետի մեկ ափից մյուսը:

Անգեղակոթի տակից սկսած այսօր պարզ երևում է գետի ձախ ափով հին տաշտի թողած տեղասար: Գետը հասնելիս է եղել ավելի հյուսիսով և նրա կազմած տեղասար ձգվում է Շաքի գյուղի մոտայքից գրեթե մինչև Սատանի կամուրջը: Աղբյուրները արտահոսում են սարահարթի տակից այդ տեղասար վրա, որը հետզհետե բարձրանում է գետի այժմյան հոսանքից ավելի և ավելի վեր: Մի հորդ աղբյուր դուրս է պրծնում լավային շերտի տակից Սիսիանում հենց Շաքի գյուղի մոտ և կազմում մի այնպիսի ջրաշատ ջրվեժ, որ այս վերջին տարիներում նրա անկման ուժը գործադրվում է այստեղ հաստատված էլեկտրակայանի անիվները պտտեցնելու և շրջակա բնակավայրերին լույս և էներգիա տալու համար: Ավելի արևելք այժմյան Սիսիանը (նախկին Ղարաքիլիսան-Սիսավանը) Վաղարշապատի Հոփսիմեի տիպի իր հին տաճարով ծվարած է այդ տեղասար վրա մի շարք հորդաբուխ աղբյուրների մոտ՝ հին ափի պատնեշով Եռաբլուրի (Ուլթափալարի) քամիներից պաշտպանված: Ավելի ներքև նույն տեղասար վրա մի լեռնային վտակ ներկայացնող աղբյուրների ակունքների մոտ զետեղված են Աղուզին իր գեղեցիկ հին մահարձանով և Վաղուզին իր դիմացի Որոտնա վանքով: Այսպես է շարունակվում մինչև Յայջի գյուղը: Բոլորն էլ ընդհուպ կպած են հին տաշտի բարձր եզրին՝ մտնելով նրա հովանու տակ՝ քամիներից ազատ մնալու համար: Հին ճանապարհը անցնելիս է եղել այդ տեղասար վրայով: Այժմյան խճուղին Սիսիանի (Բիշանաղի) լեռնանցքից իջնելով և Մելիք-Թանգու վերին կամրջի վրայով տեղափոխվելով գետի ձախ ափին՝ ուղղվում է Եռաբլուրի սարահարթի տափակ մակերեսով: Ուղևորը չի կասկածում, որ խճուղուց մեկ-մեկուկես կիլոմետր հարավում հարթությունը կրկնակի հատվում է՝ կազմելով նախ մի լայն տեղասար, մյուս անգամ Որոտան գետի խոր տաշտը:

Մոտենալով Գորիսին՝ սարահարթի ապառնները դառնում են ավելի փրփրուն: Լավային շերտի տակից բխող ջրերը հեշտությամբ խորացնելով իրենց հունը, փորել են խոր-խոր ու երկար ձորեր, սրանցից Գորիսինը նաև շատ լայն է: Այնտեղ, որտեղ կոնգլոմերատները դեռ ամբողջովին չեն մաշվել ջրի և քամու գործունեությունից, կանգնած են՝ հողմնահարությունից քմահաճ ձևեր ընդունած խումբ-խումբ և առանձին դասավորված քարաբուրգեր, որոնք Բուն Զանգեղուրին տալիս են առանձնահատուկ գեղեցկություն և գրավչություն: Մեկ-մեկ այդ բուրգերի գլխին պահպանվել է նախկին սարահարթի վրա պառկած մեծ պալլը (քարաբեկորը—ВАЛУН.), որի տակ հողը, ենթարկվելով հող-